

Yabancı Dili İyi Öğretebilmek, Orta ve Yüksek Öğretimi Nitelikli Kılmak için Yabancı Dille Öğretimden Vazgeçmek Zorundayız

Prof. Dr. Aydın Köksal*

Durum:

1. Çocuklarımıza ve gençlerimize okullarımızda iyi düzeyde en az bir yabancı dil öğretmek zorundayız.
2. Oysa, çağdaş öğretim yöntemlerini iyi uygulayamadığımızdan, bunu başaramadığımız gibi, bütün öteki konularda da nitelikli bir öğretim düzenini yerleştirebilmiş değiliz.

Yabancı dille öğretimin öğrenciler bakımından yarattığı sorunlar şunlardır:

3. Yabancı dille öğretim yöntemiyle, gençlerimiz ne fizik, kimya, matematik, biyoloji gibi temel bilimleri, ne de yabancı dili öğrenememektedirler.
4. Matematik dersinde öğretebildiğimiz yabancı dil birikimi (örneğin sözcük sayısı), doğrudan yabancı dil dersinde öğretmemiz gerekenin 1/30'unu geçmemektedir.
Çünkü yabancı dille öğretim, bir yabancı dil öğretme yöntemi değildir.
5. Yabancı dille öğretimde, öğrencinin öğrenme isteğini, bilime ilgisini ve kendine güvenini yitirmesine; toplumsal düzeyde ise ulusuna, devletine, anadiline, ekinine olan güvenini ve bağlılığını yitirmesine yol açmaktayız.

6. Piaget'ye göre, çocuğun bilişsel gelişmesi (çevresini, doğayı tanıması) ile dilsel gelişmesi, dil yetisini kullanarak kavramlarla sözcükler ve dil arasındaki bağlantıyı kurarak konuşmayı öğrenmesi, koşut olarak gelişen süreçlerdir.

Anadilinin ayrıcalığı kavramı bunun doğal bir sonucudur. A. Dilâçar'ın sözcükleriyle “Dünya bireyin ruhunda bir sözlük gibidir; o onu anadiliyle okur.”

7. Çocuğun bilişsel gelişmesini gerçekleştirdiği dile *anadili* denmesinin nedeni, çocuğun bu süreci genellikle “anasının kucağında” onunla birlikte yaşamasındandır. Çocuk bunu babasının ya da bir dadının, bir yabancıнын “kucağında” yaşarsa, onun anadili kuşkusuz babanın ya da bu yabancıнын dili olur. Bu, *genetik* değil, *ekinsel* bir olgudur.
8. Anadilinin sesbirimleri, sözcükleri ve sözdizimiyle, nesneleri, kavramları, ilişkileri ve temel değer yargılarını bir kez dile getirerek oluşturan, böylece kimliğini ve anadili bilincini edinen çocuk, bundan sonra, bütün kavrayış ve düşünce yeteneğini, yaratıcılığını yaşamı boyunca bu temeller üzerinde, anadilinin seslerine, sözcüklerine ve kavramlar dizgesine göre tanıyarak, bunlara yaslanarak geliştirir.
9. İsviçreli Albert Schweitzer, Türk felsefeci Prof. Dr. Nermi Uygur gibi birçok bilim ve sanat adamının, “hiç kimsenin birden çok anadilinin olamayacağı” doğrultusundaki tanıklıklarını biliyoruz.

10. Kanada, İsviçre, Belçika, Hindistan, ABD gibi çokdilli uluslarda bile, her bireyin yalnızca bir anadili olduğunu, hem bu tanıklıklardan, hem de davranışbilimcilerin, insanbilimcilerin çalışmalarından öğreniyoruz.
11. Uluslaşma süreci içinde, kimi toplumların anadilleri, kurdukları devletlerin anayasalarında “*ulusal dil*” olarak tanımlanmıştır. Anadili gibi ulusal dilin de tecimsel, siyasal, yazınsal, ekinel bir önemi ve ayrıcalığı vardır. Bu önem ve ayrıcalık, anadili gibi ulusal dilin de yabancı dilden ayırt edilmesini gerektirir.
12. Anadili adını verdiğimiz ilk dilin çok iyi öğrenilmesi, ileride bu kişinin istediği yabancı dili de çok iyi öğrenebilmesi için bilişsel temeli, ekinel altyapıyı sağlar; anadilini iyice öğrenememiş bir kişi, başka hiçbir dili iyice öğrenemez.
Almanya’da Eğitim Bakanlığı’nın “Çocuklarınızın anadilleri Türkçeyi iyice öğrenmelerine önem veriniz” diye elkitapçıkları hazırlatması; ikidilli Kanada’da ilkokuldaki kızlarının topluma daha kolay uyum sağlayabilmesi için ne yapmaları gerektiğini soran Türk anababaya, öğretmenlerin, “ona ilkin anadilini çok iyi öğretin” demeleri ve bu doğrultuda broşürler yayınlamaları bundandır.
13. Yabancı dilde okuma ve anlama hızı, anadile göre daha yavaştır. Yabancı dille öğretim görmekte olan öğrencilerde bu hız, anadiline göre 3-5, kimi durumlarda 6-8 kat daha yavaş olabilmektedir.
Bir öğrenci için bu yavaşlık, onun bütün öğrenme isteğini ortadan kaldıran bir *işkençe*’ye dönüşebilmektedir.
14. *Türk* öğretmenin *Türk* öğrencilere, *İngilizce* konuşarak *fizik* öğretmeye çalışması, sınıfı, geçeküstü saçma bir *kara güldürü*’nün oynandığı bir *tiyatro*’ya dönüştürmektedir.
Bu durumda, öğretmenin dersi anlatmadaki başarımı da, öğrencinin anlamadaki başarımı da her birinin yeteneklerinin ancak bir bölümüyle gerçekleşebilir. Bu başarımın %70’şer olması durumunda öğretimde toplam başarı yarıya, %50’şer olduğunda ise dörtte bire düşmektedir ($0,5 \times 0,5 = 0,25$).
Bu yüzden birçok okulda, İngilizce başlayan ders, yasak savar gibi bir süre yabancı dilde anlatıldıktan sonra, bir soru yüzünden ya da başka bir nedenle iletişim Türkçeye kayar kaymaz, bütün öğrencilerin “uyandıkları” gözlenmekte; ders, ancak o zaman başlamış olmaktadır.
15. Türkçeyle öğretim gören Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (SBF) öğrencileri ile İngilizce öğretim gören ODTÜ öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada, anadilinde anlama ve anlatım yetenekleri üniversiteye girişte SBF öğrencilerinden daha yüksek ODTÜ öğrencilerinin, son sınıfta, anlama, anlatım yeteneklerinin (demek ki yaratıcılıklarının), SBF öğrencilerinin gerisine düştüğü; giderek lise bitirme aşamasındaki yeteneklerinin gerilediği saptanmış; bu araştırmanın ilk verileri 2003’te iki ayrı bilimsel toplantıda açıklanmıştır.
16. Sonuç olarak, yabancı dille öğretimin, en değerli gençlerimizi ezberciliğe yönelten, dolayısıyla onları bilimden soğutan, anlayış, anlatım ve yaratıcılıklarının gelişmesini baltalayan, sağlam mesleki bilgiler edinmelerini engelleyen, yabancı dili de üstünkörü bir düzeyde öğrenmelerine ancak yeten çok yanlış bir yöntem olduğu açık seçik ortadadır. Bu öğrencilerimizden birçokları da yabancı dille öğretim düzeninde gördükleri baskı, kurslarla, özel öğretmenlerle günde 2-3 vardiya çalışma zorunluğu nedeniyle oyun, spor, dinlenme, arkadaşlık ve toplumsal ilişkiye zaman bırakmayan bir yaşamın çıkmazında, ruhsal

dengelerini yitirmekte, bunalımlar geçirmekte, yaşam boyu başarısızlıklara sürüklenmektedirler.

UNESCO'ya göre insan haklarının en başta gelenlerinden biri *anadilinde öğretim hakkı*'dır.

Yabancı dille öğretimin yol açacağı toplumsal sakıncalar şunlardır:

17. Yabancı dille öğretim uzun dönemde Türk ulusunun gelişmesinde ve bağımsız varlığını sürdürme istencinde, ulus olma bilincinde onarılmaz yaralar açacaktır.

Bugün bir bilim ve öğretim dili olan Türkçe de önemini yitirecek, giderek sönecektir.

18. Atatürk, 3 Mart 1924'te, Cumhuriyet'in ilk aylarında, *Öğretimin Birleştirilmesi Yasası*'nı çıkarmış, birkaç okul dışında, yabancı dille öğretimi yasaklamıştır.

Bütün bireylerimizce paylaşılan yurttaşlık bilinci, halkçı aydınlanma, uluslaşma, bugün de yürürlükte olan bu yasayla sağlanmıştır.

Anayasamıza göre de resmi dilimiz Türkçedir.

19. Bilişim ve bilgisayar mühendisliği gibi yüksek teknikbilimin en hızlı gelişen yeni bir bilim ve uygulama alanında bile, *bilgi işlem, yazılım, bilişim, bilgisayar, iletişim, işletim dizgesi, veri tabanı, çevrimiçi/çevrimdışı, uç, imleç* gibi üç binin üzerinde bilim sözünü Türkçe kök ve eklerden üretmeyi ve 30 yıllık bir dönemde ilkin doktoralı öğretim üyelerimizi, onların eliyle de bilgisayar mühendisliği, bilişim, yazılım alanlarında en ileri düzeydeki mühendislerimizi, Türkçeyle yetiştirmeyi başarmış olmamıza karşın, Türkçenin bilim dili olarak yetersizliğinden söz etmek, ancak Türkiye'nin bağımsızlığına, Türkçenin varlığına son vermek isteyebilecek yabancı bir gücün Türkiye'yi zorla ele geçirdiğinde uygulayabileceği bir siyasal davranış örneğidir ya da buna eşdeğer bir şaşkınlık ve uyurgezerliktir. Atatürk'ün belleklerimizden silinmeyen deyişiyle *gaflet* ve *dalalet*'tir.

20. Anadilinin yetersiz olduğunu düşünen bir kişinin, yabancı bir ekinin özelliklerinin ve değer yargılarının kendi ulusununkilerden üstün olduğu düşüncesine kapılması olasılığı, kaçınılmaz bir sonuç olarak karşımızdadır.

21. Amerikalı olarak doğmadığına üzülen, abecemizdeki *ğ, ş, ü* gibi Türkçe harflerden *iğrendiğini* söyleyebilen, yabancılarla kişiliksiz çizgide işbirliğine ya da beyin göçüne yatkın yurttaşlar yetiştirmek, ulusal dille öğretim yapılan bağımsız bir ülkede pek öyle sıkça karşılaşılabilecek durumlar değildir.

22. Biz bu yanlış geçmişimizde de yaşadık ve yok olmanın eşiğinden döndük. Atatürk'ün Türkçeyi öğretim dili olarak benimseyen ulusçu, halkçı, aydınlanma devrimi kurtuluşumuzun da, uluslaşmamızın da temel direği olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu'nun çöktüğü XX. yy'ın başlarında Asya Türkiye'sinde 69 Fransız, 140 Amerikan okulu bulunmaktaydı. Dağılım şöyleydi:

Fransız Okulları: Adana (1), Amasya (4), Diyarbakır (2), Filistin (7), Harput (5), Havran (4), Kadıköy (1), Kayseri (1), Lübnan (28), Malatya (3), Mardin (1), Mersin (1), Samsun (1), Sivas (1), Suriye (3), Tokat (1), Trabzon (1), Şebinkarahisar (2), Urfa (1).

Amerikan Okulları: Adana (1), Adapazarı (3), Amasya (10), Amman (20), Ankara (4), Antep (1), Biga (1), Bitlis (2), Boğazlıyan (1), Bursa (3), Dersim (2),

Diyarbakır (3), Ergani (2), Ertuğrul (2), Erzurum (1), Geyve (1), Harput (9), İzmir (2), İzmit (2), Malatya (1), Manisa (1), Maraş (2), Mardin (3), Mersin (1), Muş (2), Sivas (20), Siirt (3), Sungurlu (1), Suriye (27), Şebinkarahisar (1), Talas (1), Tarsus (2), Tokat (1), Urfa (1), Van (2), Yozgat (2).

23. Yabancı dille öğretim sorununun bugün tartışılmakta olması bile, en az 200 yıldır yaşadığımız, Atatürk'le kesin bir biçimde sonuçlandırdığımızı düşündüğümüz *uluslaşma sürecimizi bugün henüz bitirmediğimizi* göstermektedir.
24. Yeryüzünde, eski ve yeni sömürgeler dışında, yabancı dille öğretimi amaçlayarak bunu uygulamayı sürdüren, bugün gerçekten bağımsız hiçbir ülke yoktur. Üniversitelerinde İngilizce öğretim yapan ülkelerdeki durum aşağıda Çizelge 1'de özetlenmiştir.

Çizelge 1. Üniversitelerinden En Az Birinde Yalnız İngilizce Öğretim Yapılan Ülkeler

Ülke	İng. ile ÖğretimYapan Üniversite Sayısı / Toplam Üniv. Sayısı	Üniversitelerde İng. ile Öğrenim Gören Öğrenci Sayısı ve Yüzdesi
1 Nijerya	24 / 24	40.000 %100
2 Kenya	5 / 5	40.000 %100
3 Etiyopya	2 / 2	21.000 %100
4 Gana	3 / 4	19.000 % 99
5 Uganda	2 / 3	6.900 % 97
6 Tanzanya	2 / 3	4.300 % 53
7 Filipinler	23 / 55	230.000 % 36
8 Hindistan	33 / 140	1.200.000 % 19
9 Arnavutluk	1 / 4	1.700 % 12
10 Pakistan	11 / 21	30.000 % 11
11 Mısır	2 / 13	40.000 % 5
12 Sudan	2 / 8	2.200 % 4
13 Bangladeş	1 / 9	1.300 % 2
14 Bulgaristan	2 / 17	2.900 % 2
15 Macaristan	1 / 20	450 % 0,4

Kaynak: *The Word of Learning 1998*, 48th Ed., Europa Publications, London'dan aktaran: Ümit Şenesen, "Başka Ülkelerde İngilizce Dilinde Öğretim". *Bütün Dünya 2000*, sayı: 2001/04, Nisan 2001, Başkent Üniversitesi, Ankara, s. 30-33.

25. Bir ülkede gelecekte hangi dilin yaşayacağı, o ülkede siyasal bakımdan hangi ulusun egemen olduğuna göre değil, okullarda hangi dille öğretim yapıldığına göre belirir.

Bunun güzel bir örneği geçmişte Galya/Fransa'da yaşanmıştır. Kelt kökenli Galyalıların dili Galce bugün ölü bir dildir. Çünkü İÖ 50'de Romalıların Galya'ya girmelerinden sonra, yenilen halkın seçkinleri çocuklarını Romalıların okullarına, Latinceyle öğrenim görmeye yollamışlardır.

Sonra 486-534'te Galya'yı ele geçiren Franklar da, Latince öğretim yapılan bu Roma okullarına dokunmamışlar; bu kez yenilenlerin dili Frankça da, 600 yıl önceki Galce gibi ölmüştür.

Demek ki yabancı dille öğretim karşısında, uzun dönemde ne yenilen, ne de yenilen halkın dili yok olmaktan kurtulamamıştır.

Bu aşamada, halkın, çocuklarının, Roma okullarında yabancı dille öğretim yöntemiyle öğrenebildiği çok bozuk Latincenin 842-1000 yıllarından başlayarak oluşturduğu “bayağı halk dilinin” 1789 Devrimi’nde okullarda öğretim dili olarak kullanılmaya başlamasıyla da bugünkü uygarlık dili Fransızca ortaya çıkmıştır. Galce ve Frankçadan günümüze yalnızca birkaç yüz sözcük kalmıştır.

Gelecekte yaşayan dil, gerçekten, hep öğretimin yapıldığı dil olmuştur. Okullarda öğretim dili olarak kullanılmayan dillerin hepsi ölmüş, gündelik yaşamda bir süre konuşulsa da, değişik çağlarda Galce, Frankça, Latince sonuç olarak yeryüzünden silinmiştir.

İrlanda, Galler ve İskoçya’da Galcenin (Irish, Welsh, Gaelic) yok oluşu ise, bu kez başka bir yabancı dille (İngilizceyle) öğretim yönteminin uygulanmasıyla gerçekleşmiştir.

Türklerin bir kolu olan Bulgarların anadillerini unutarak İslavlaşması da, Tatarların önemli bir bölümünün Ruslaşması da büyük ölçüde yabancı dille öğretim uygulamasıyla gerçekleşmiştir.

26. Öğretim dili olarak kullanılmayan Türkçenin de çağdaş tekniğin ve bilimin gerektirdiği yeni kavramlara Türkçe karşılıklar üretilemeyeceğinden, zamanla, tıpkı Osmanlıca döneminde olduğu gibi, bugünkü yetkin durumundan geriye sürüklenmesi, terimlerden yoksun kalacak dilimizin git gide ulusal dil olarak yönetimde de, gündelik yaşamda da kullanımdan düşmesi, kaçınılmaz bir sonuçtur.

Bugün anadilleri Türkçeyi küçümseyerek yalnızca İngilizce yayın yapan bilim adamlarımızın, tıpkı Arapça yazan İbni Sina’nın ve Harezmi’nin Arap; Farça yazan Mevlana’nın İranlı sayılmaları gibi, gelecekte Amerikalı sayılacakları besbellidir.

27. Yüksek Öğretim Kurulu’nun akademik yükselmeler için öngördüğü puanlama yöntemi yabancı dille makaleye en yüksek puanı verirken, Türkçe özgün kitaba en düşük bir düzeyde bir puan vermektedir. Böylece, “Türkçe kaynak olmadığı için yabancı dille öğretim” gibi sözde bir gerekçe de, uzun dönemde Türkçeyi yok edecek bu kısır döngü ile -kandırmaca yöntemiyle- yaratılmış olmaktadır.

Sonuç Olarak:

28. Yabancı dille öğretim, bugünden, hem öğrencilerimizin, hem öğretmenlerimizin başarılarını engelleyen, hem de uzun dönemde Türkçenin bilim dili olarak gerilemesine, ulusal dil niteliğini yavaş yavaş yitirmesine neden olacak çok sakıncalı bir yoldur.

Bu gidişle, Türkiye’nin anadili ve yurttaşlık bilincinden yoksun, kendi bireysel özüne, ulusuna, ekinine güven duymayan, ezik, yabancılara özenen gelecek kuşakları, küreselleşme ortamında yabancı devletlerin ve çokuluslu şirketlerin işbirlikçiliğine kolayca sürüklenecekler; siyasal ve ekonomik bağımsızlığın güvencesi olamayacaklardır.

29. Çünkü *uluslaşma* da, *aydınlanma* da, *yeniden doğuş* da bütün uluslar için, çağlar boyunca hep anadille öğretim aracılığıyla gerçekleşmiş, bunun tersi, hiçbir zaman hiçbir ülkede görülmemiştir.

30. Seçkinici yönetici sınıfları yadsıyan Türk halkçı aydınlanmasının ve Türk ulusal devriminin önderi Atatürk'ün yolundan daha uzun süre sapmaya, onun kurduğu Cumhuriyeti emanet ettiği biz her yaştan Türk gençleri izin vermeyeceğiz.

Kaynaklar

1. *Yabancı Dille Öğretim: Türkiye'nin Büyük Yanılgısı*, Aydın Köksal, Öğretmen Dünyası, İkinci Baskı: Eylül 2002 (Mayıs 2000), 217 sayfa. (Öğretmen Dünyası, Sakarya c., SSK İşhanı, A Blok, 8. Kat, 511-512, Kızılay/Ankara; Tel: (312) 433 12 83).
 2. "Türkiye'nin Önündeki En Büyük Engel: Yabancı Dille Öğretim", *Dil, Kültür ve Çağdaşlaşma*, Ed. Bahattin Yediyıldız, Dil, Kültür ve Çağdaşlaşma Sempozyumu, 7-8 Kasım 2002, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, 2003 s. 329-352.
 3. *Dil ile Ekin, Günlenmiş İkinci Yayın 2003*, Aydın Köksal, Toroslu Kitaplığı, Kasım 2003, 376 sayfa. (Tel: (212) 251 30 95; www.toroslu.com).
 4. *Talk to Your Child in Your First Language for Success in School*, First Words, Premiers Mots, Ottawa - Carleton District School Board, Funded by the Government of Ontario, Canada.
 5. *Yabancı Dil Öğretmenin Yolu*, Aydın Köksal, Dil Derneği, 2004, Ankara.
- *Prof. Dr. Aydın Köksal, Dil Derneği Yabancı Dille Öğretimi İzleme Yarkurulu Başkanı ve Türkiye Bilişim Derneği Onursal Başkanı'dır* (aydin.koksal@bilisim.com.tr).

Bu metin Dil Derneği'nin www.dildernegi.org.tr/izleme.html adresindeki web sitesinde yayınlanmak üzere 2003'te yazılmış, "Yabancı Dille Öğretim" başlığı altında, Ulusal Eğitim Kurultayı'na da sunulmuştur: *Ulusal Eğitim Kurultayı, Bildiriler*, 20 Aralık 2003, Ulusal Eğitim Derneği, s. 55-63.